

NOTA: Domicilie minderjarigen

Datum: 11/12/2023

Auteur: Julie De Witte en Barbara Verstraeten

Onderwerp: Regelgeving domicilie minderjarigen

1 SITUERING

Deze nota heeft tot doel een overzicht te geven van de regelgeving inzake domicilie voor minderjarigen.

De inschrijving in het bevolkingsregister of domicilieadres, is het **aanknopingspunt** voor heel wat (sociale) rechten van een jongere. (o.a. Groeipakket en mutualiteit worden op basis hiervan toegekend). Als jongeren geen inschrijving in een bevolkingsregister hebben, staan zij heel wat zwakker.

Daarnaast moeten jongeren ergens 'thuis' horen, ook administratief. Het is onze basisopdracht om daarvoor te zorgen.

De vraag stelt zich in welke gevallen jongeren gedomicilieerd kunnen of moeten worden bij een voorziening bij een relationele breuk met het ouderlijke milieu of de context en wat de (juridische) consequenties daarvan zijn. Hoe kan dit best administratief geregeld worden? Zijn er alternatieve inschrijvingen mogelijk zoals een inschrijving op een referentieadres bij het OCMW?

2 PRINCIPE. WETTELIJKE WOONPLAATS OF DOMICILIE = ADRES VAN HOOFDVERBLIJFPLAATS

Artikel 1 van de wet op de bevolkingsregisters stelt dat Belgen en vreemdelingen met een verblijfsvergunning worden ingeschreven in het bevolkingsregister (=domicilieadres) op het adres waar ze hun hoofdverblijfplaats hebben, Dit is de plaats waar ze effectief verblijven gedurende het grootste deel van de tijd.

De vaststelling van de hoofdverblijfplaats gebeurt op grond van objectieve materiële of feitelijke gegevens, en niet in functie van bijv. het akkoord van de minderjarige om bij de grootouders of een beslissing van de rechter om het adres van de voorziening te worden ingeschreven. De Wet bevolkingsregisters stelt dat men moet worden ingeschreven daar waar men effectief verblijft. De wet heeft voorrang op het vonnis van de rechter: de inschrijving moet beantwoorden aan de realiteit. Op dit principe zijn in de wet enkele uitzonderingen opgenomen, om speciale situaties op te vangen. Maar het is dus niet aan de rechter om het werkelijke verblijf vast te stellen: dit is de wettelijke taak van de dienst bevolking.

2.1 VERBLIJFPLAATS VAN BEIDE OUDER(S)

De algemene regel van inschrijving op het adres van de feitelijke hoofdverblijfplaats geldt ook voor minderjarigen.

Dit betekent dat een minderjarige in principe wordt ingeschreven bij de beide ouders, tenzij er een uitzondering van toepassing is. Principieel is het domicilieadres dus in de thuissituatie.

Zolang er geen uitzondering op de algemene regel van toepassing is (zoals bijvoorbeeld infra 2.3. hoofdzakelijk verblijf bij een familielid of in een pleeggezin), blijft een minderjarige ingeschreven op het adres van de ouders. Als de ouders de minderjarige niet vrijwillig inschrijven, kan de gemeente overgaan tot een ambtshalve inschrijving van de minderjarige op basis van art. 9 van het KB 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister.

Ouders kunnen in principe niet weigeren om hun minderjarige kind mee in te schrijven op hun adres en kunnen hun kinderen ook niet zomaar uitschrijven op hun adres. Art. 108 Oud BW bevat het algemeen principe dat een niet-ontvoogde minderjarige de woonplaats heeft bij de beide ouders, of als deze niet samenwonen, bij één van de ouders. Als de ouders van een minderjarige dit toch zouden weigeren kan dit strafrechtelijk beschouwd worden als een vorm van ouderverlating of een tekortkoming aan de ouderlijke plichten om in te staan voor huisvesting.

Wanneer de ouders aan de dienst bevolking vragen om hun meerderjarig kind van hun adres te schrappen, moet de dienst bevolking nagaan of een inschrijving op een ander adres mogelijk is bijv. van de voorziening of op het adres van een familie als referentiepersoon (cfr infra).

2.2 WANNEER DE OUDERS NIET MEER SAMENLEVEN

Wanneer de ouders niet meer samenleven, wordt de minderjarige ingeschreven bij één van de ouders.

De familierechtbank kan bepalen bij wie van de ouders een minderjarige moet wonen, wanneer de ouders niet samenleven en zij onderling niet akkoord zijn (art. 374, §1, laatste lid, oud BW).

Bij verblijfsco-ouderschap, wanneer het kind evenveel tijd verblijft bij de ene en de andere ouder, wordt over het verblijf van het kind beslist door de rechter of in een notariële akte of in een onderling akkoord dat door de rechtbank wordt gehomologeerd. Als er niets wordt vastgelegd in een vonnis of een akkoord, geldt het adres van de laatste rechtmatige inschrijving. (art.7, §8 KB bevolkingsregisters).

2.3 HOOFDZAKELIJK VERBLIJF BIJ EEN PARTICULIER

Indien een minderjarige, al dan niet met instemming van de ouders, hoofdzakelijk elders verblijft (bijvoorbeeld bij een ander familielid, bij een derde, in een pleeggezin,...etc.) dient de minderjarige ingeschreven te worden op het adres waar hij hoofdzakelijk verblijft.

Ook in geval van perspectiefzoekende en -biedende pleegzorg voorziet de regelgeving dat een pleegkind of pleeggast bij de pleegzorger moet worden ingeschreven aangezien vaststaat dat de minderjarige in dat geval voor de merendeel van de tijd verblijft bij het gezin van de pleegzorger.

In de 'Algemene onderrichtingen over het houden van de bevolkingsregisters' wordt hierover het volgende bepaald: "Minderjarigen die, met toepassing van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming of de regelgeving betreffende de bijzondere jeugdbijstand, bij een particulier zijn geplaatst (bvb in een pleeggezin), worden ingeschreven op het adres van de persoon bij wie ze verblijven."

3 MINDERJARIGEN IN DE RESIDENTIËLE JEUGDHULP

3.1 TIJDELIJKE AFWEZIGHEID

Minderjarigen die in een residentiële voorziening zijn geplaatst worden voor de duur van de plaatsing als tijdelijk afwezig beschouwd op het adres waar zij staan ingeschreven.

Tijdelijke afwezigheid wordt gedefinieerd als 'het niet effectief verblijven op zijn hoofdverblijfplaats tijdens een bepaalde periode, waarbij er **voldoende belangen behouden worden** die aantonen dat de re-integratie in de hoofdverblijfplaats op elk moment mogelijk is' (art. 18 KB bevolkingsregisters).

De regelgeving voorziet dat de hoofdverblijfplaats van een minderjarige niet wijzigt in geval van tijdelijke afwezigheid waardoor zij dus hun domicilie behouden op het adres waar ze voorafgaand aan de plaatsing zijn ingeschreven.

Voorwaarde om ingeschreven te blijven is wel dat men nog beschikt over een 'gezin of haardstede' op het oorspronkelijke adres. In de praktijk betekent dit dat nog **regelmatig contact wordt onderhouden met ouders/ personen bij wie de minderjarige is ingeschreven**.

Deze voorwaarde van regelmatig contact wordt bepaald in de 'Algemene onderrichtingen over het houden van de bevolkingsregisters':

"Minderjarigen die, met toepassing van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming of de regelgeving betreffende de bijzondere jeugdbijstand, in een instelling (vb. een jeugdhulpvoorziening, een MFC, ... zijn geplaatst, kunnen gedurende hun verblijf in deze instelling als tijdelijk afwezig worden beschouwd op het adres waar zij staan ingeschreven, dit op voorwaarde dat zij nog regelmatig contact onderhouden met de perso(o)n(en) op wiens adres zij nog ingeschreven staan."

3.2 DOMICILIE OP ADRES VAN VOORZIENING

Indien een jongere, gedurende zijn verblijf in een voorziening, **geen contacten meer blijkt te onderhouden met zijn ouders of de perso(o)n(en) op wiens adres hij stond ingeschreven** voor zijn verblijf in de voorziening, dient hij te worden ingeschreven op het adres van de voorziening waar hij werd geplaatst.

De wetgeving laat hier geen keuze. **De dienst bevolking is in dit geval verplicht de minderjarige in te schrijven daar waar deze effectief verblijft**. Als hier geen gevolg aan wordt gegeven kan de gemeente overgaan tot een ambtshalve inschrijving van de minderjarige op basis van art. 9 van KB van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister.

Praktisch

Inschrijving op het adres van de voorziening dient te gebeuren op de dienst bevolking van de gemeente waar de voorziening gevestigd is. De minderjarige moet hierbij vergezeld worden door een vertegenwoordiger of medewerker van de voorziening. Als bewijsdocument kan de jeugdhulpbeslissing of beschikking jeugdrechter worden voorgelegd waaruit de plaatsing bij de voorziening blijkt. De nieuwe gemeente van inschrijving zal de ouders of wettelijke vertegenwoordigers in dat geval inlichten over de nieuwe inschrijving.

Indien de jongere meerderjarig is, is hij volledig handelingsbekwaam en kan hij zelf de adreswijziging aanvragen zonder begeleiding van een medewerker van de voorziening. De jeugdhulpbeslissing van voortgezette jeugdhulp kan daarbij als bewijsdocument worden voorgelegd.

3.3 NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN (NBMV)

Ook voor NBMV geldt het algemeen principe dat zij ingeschreven worden in de registers van de gemeente waarin zij feitelijk hun hoofdverblijfplaats hebben. (Art. 16 KB bevolkingsregisters) Voor vreemdelingen kan dit, afhankelijk van hun verblijfsstatuut, in het bevolkingsregister of in het wachtregister van deze gemeente. (Art. 1 en 1bis Wet Bevolkingsregisters).

Een NBMV heeft per definitie geen ouders op het Belgische grondgebied, en zal dus niet op het adres van de ouders ingeschreven kunnen worden. De tijdelijke afwezigheid is hier niet van toepassing. Een NBMV krijgt wel steeds een voogd toegewezen door Dienst Voogdij, die de minderjarige juridisch vertegenwoordigt. Deze voogd staat in voor de verblijfsprocedure van de minderjarige en zijn juridische vertegenwoordiging in het dagelijkse leven, zoals de inschrijving in een school. De voogd is echter geen pleegouder en het is verboden voor de voogd om de pupil in huis te nemen. Een feitelijk verblijf van de NBMV bij zijn voogd is dus niet mogelijk en een domiciliëring op het adres van de voogd evenmin.

Wanneer een NBMV dus verblijft in een residentiële voorziening, zal deze gedomicilieerd moeten zijn in de gemeente van die voorziening.

Omdat de voogd de wettelijke vertegenwoordiger is van de NBMV bij contacten met de overheid, wordt ook de naam, rijksregisternummer en het adres van de voogd opgenomen in het dossier van de NBMV in het bevolkings- of vreemdelingenregister. (art. 1bis KB Koninklijk besluit van 16 juli 1992 tot vaststelling van de informatie die opgenomen wordt in de bevolkingsregisters en in het vreemdelingenregister). Dit is echter geen domicilie, maar is er op gericht om de communicatie over wettelijke procedures steeds bij de wettelijke vertegenwoordiger te doen toekomen.

3.4 ALTERNATIEF: INSCHRIJVING OP REFERENTIEADRES?

Enkel wanneer iemand geen hoofdverblijfplaats heeft en ambtelijk is geschrapt, voorziet de wet de mogelijkheid om door middel van een referentieadres toch ingeschreven te zijn in het bevolkingsregister. Hierdoor blijft de persoon administratief bereikbaar voor officiële instanties zoals bijvoorbeeld mutualiteit, RVA, uitbetaler Groeipakket en blijven deze sociale rechten van kracht.

Een referentieadres is mogelijk bij een private persoon of bij een rechtspersoon zonder winstoogmerk. Voorwaarde voor een referentieadres is dat men er niet effectief mag wonen of verblijven. Wanneer de persoon effectief op het referentieadres verblijft, dan moet hij zich daar domiciliëren.

Een referentieadres bij het OCMW is in principe enkel mogelijk voor daklozen¹ en gedetineerden, m.a.w. personen die in feite geen hoofdverblijfplaats hebben. Een geplaatste minderjarige heeft wel degelijk een hoofdverblijfplaats, namelijk de voorziening.

Sommige OCMW passen de mogelijkheid van een referentieadres breder toe – vb. geen ouders in beeld, maar wel andere familie die wegens schulden niet open staan voor domiciliëring- maar hiervoor bestaat geen juridische basis.

CONCLUSIE:

Wanneer een jongere zijn 'hoofdverblijfplaats heeft' in een voorziening jeugdhulp en geen contacten meer heeft met ouders dan dient hij te worden ingeschreven op het adres van de voorziening. Een referentieadres is in dat geval niet mogelijk.

4 GEVOLGEN VAN DOMICILIE OP ADRES VAN DE VOORZIENING

4.1 AANSPRAKELIJKHEID EN BESLAGLEGGING VAN DE GOEDEREN BIJ SCHULDEN

Zolang een jongere minderjarig is, stellen zich geen problemen voor voorzieningen op vlak van aansprakelijkheid, aangezien de ouders of wettelijke vertegenwoordigers aansprakelijk zijn voor schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen, Ouders zijn in dit kader ook aansprakelijk voor eventuele gemaakte schulden voor hun minderjarige kinderen. Deze aansprakelijkheid staat los van het domicilie-adres van de minderjarige. Ook wanneer ouders geen feitelijk toezicht houden op hun kinderen en hen niet in bewaring hebben, blijven zij aansprakelijk.

Een meerderjarige is zelf aansprakelijk voor de schade die hij veroorzaakt of de schulden die hij maakt. Als een meerderjarige schulden heeft, kan er beslag gelegd worden op zijn eigen goederen. Er bestaat in dit geval een vermoeden dat alle goederen waar een bewoner gebruik van kan maken, ook zijn eigendom zijn. De deurwaarder moet hierbij echter rekening houden met de concrete omstandigheden. Hij kan dus niet zomaar beslag leggen op alle goederen van de voorziening.

Als het duidelijk is dat bepaalde goederen onmogelijk eigendom kunnen zijn van de betrokkene (bv. aan de hand van een inventaris) kan hier geen beslag op gelegd worden. Als de deurwaarder dit wel doet, kan dat door de rechtbank worden beoordeeld als tergend en roekeloos, wat tot schadevergoeding kan leiden. De voorziening zelf loopt dus geen risico dat er beslag zou gelegd worden op goederen van de voorziening. Mogelijks kan het werken met een inventarislijst hier ook duidelijkheid bieden.

---

¹ Een dakloze wordt door het Koninklijk Besluit van 21 september 2004 tot het toekennen van een installatiepremie door het OCMW gedefinieerd als : "de persoon die niet over een eigen woongelegenheid beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of die tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheid ter beschikking wordt gesteld."

4.2 PRAKTISCHE PROBLEMEN

Het plaatsen van een domicilie op het adres van de voorziening leidt vooral tot praktische problemen. Het kan gebeuren dat er nog post toekomt terwijl de jongere de leefgroep al lang verlaten heeft. Het volstaat dan om aan te tonen dat de jongere niet meer in de voorziening verblijft, bijvoorbeeld aan de hand van een einde plaatsingsbeslissing.

Een oplossing kan erin bestaan om de jongere, bij het einde van zijn plaatsing te begeleiden bij de inschrijving op zijn nieuwe adres. Dan wordt deze geschrapt van het adres van de voorziening en is de kans op dergelijke post veel kleiner.

4.3 WEGLOPER

Een ander mogelijk risico zou kunnen zijn dat **een jongere die wegloopt of verdwijnt teruggebracht wordt naar de plaats waar hij is ingeschreven**, ook nadat de jeugdhulpbeslissing niet langer geldig is. De voorziening moeten dan aantonen dat de jongere niet langer verblijft in de voorziening aan de hand van een einde plaatsingsbeslissing.

4.4 BIJ (EENZIJDIGE) STOPZETTING VAN DE HULPVERLENING

Als de jongere de voorziening verlaat en het domicilieadres in de voorziening had, is het aan te bevelen de jongere te begeleiden bij de schrapping op het adres van de voorziening en te ondersteunen bij de inschrijving op het nieuwe adres waar de jongere hoofdzakelijk zal verblijven. Het nieuwe adres kan een woonst zijn waar de jongere alleen woont, bij een referentiepersoon (vb. een familielid of netwerkfiguur en dit op voorwaarde dat iedereen het daarmee eens is en dat de situatie niet verontrustend is) of bij een nieuwe voorziening als er dus geen contact meer is met de ouders.

De gemeente brengt de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen ook op de hoogte van een nieuwe inschrijving van een jongere.

Als bovenstaande ondersteuning aan de jongere niet mogelijk is, kan de voorziening aan de dienst bevolking melden dat de jongere niet meer in de voorziening verblijft zodat kan worden overgegaan tot een ambtshalve schrapping.